

Изет Ханџић

Веселко Короман: „Поглед из зрцала“

„Свјетлост“, Сарајево 1975.

Поглед из зрцала Веселка Коромана открива нам већ на корицама пјесникову тежњу да о поезији својих савременика не само проговори коју ријеч, да се осврне, да их прикаже или о њима тек нешто напише — већ да открије битне константе појединих пјесничких дјела. И сам отворен струјањима савременог пјесништва, Короман потврђује једно правило: да пјесници могу бити врни тумачи савремене поезије. Аутор пажљиво чита и прати књижевну критику и отуда су и његове критичарске побуде пажње вриједне. И поред тога што књига «Поглед из зрцала» долази са извјесним закашњењем, одбир критичких текстова о појединим пјесницима показује да њихове књиге нису имале судбину пуке текуће литературе која ће колико сутра бити помјерена и потиснута у заборав новим, великим дјелима или истим таквим књигама. Свакако да је понешто од поезије о којој је Короман писао, већ мртво или полумртво. Вријеме као критичар — изгледа брзо гази текућу литературу, чак можда много брже него она саму себе. Претежан дио ове књиге посвећен је тумачењу савремене поезије с пуно пажње и напора да се продре у бит поетике појединих пјесника, и да се истакне њихов пјеснички израз, али се ипак може примјетити да је Веселко Короман успјешнији при анализи прозе. Док се у анали-

зи поезије ишло ка огледу и једном цјеловитијем сагледавању поезије појединих пјесника, у приказивању прозе аутор се задовољио само приказом романа Меше Селимовића, свјестан да «Дервиш и смрт» тражи свестранију и потпунију анализу. Сам распон од десет година у коме су настајала и сакупљана критичка разматрања Веселка Коромана — говори нам јасно да критичарска дјелатност није била једина његова активност. Шта више она је само мањи дио пјесникова рада. Има вјероватно више разлога зашто још текстова није ушло у књигу: или пјесник сматра да нису вриједни да се укориче, или пак оно о чему они расправљају одавно више није поезија и литература, или да та дјела нису ни била важна критике... Веселко Короман није имао амбиција да буде врстан књижевни критичар, а још мање да буде међу првима. Од њега се није тражила ни брза новинска критичка информација. Короман је прије свега пјесник. Радови сакупљени у овој књизи објављени су у главном у три наша књижевна часописа — «Живот», «Одјек» и по један приказ у суботичком часопису «Руковети» и сплитским «Могућностима». Веселко Короман је критичар будне свијести, поштених намјера, модерног кова, широких афинитета, завидног знања, изостреног слуха, осјећаја и критичарске интуиције. Посматрајући

поједина пјесничка дјела критичар се није либио ни клоњено да изнесе и мане појединог књижевног дјела и да каже и оно што му смета. Ако се мало пажљивије погледа какве и које поезије су овдје анализирани и интерпретирани, може се лако примјетити Короманов слух за савремене токове поетске ријечи не само у оквирима босанскохерцеговачке поезије већ и ван њих. Пишући о поезији Д. Хорватића, М. Данојлића, С. Михалића, А. Вулетића, В. Милошевића — пјесник се трудио да изговори језиком критике њихова остварења, да их тумачи, да обиљежи духовне границе поезије сваког, те да изнесе нешто од специфичности живота које из њих извиру, а не само да проговори о њима. У оваквим настојањима Веселка Коромана треба тражити и смисао наслова књиге... Њен трећи дио, »Предшасници« сачињавају огледи о фрањевачком културном и књижевном дјеловању у

Босни и Херцеговини. Већ на самом почетку овог дијела књиге Короман уопштава ствари: »Бацимо ли и легимичан поглед на културну и књижевну прошлост Босне и Херцеговине, опазит ћемо одмах како је она сва у знаку фрањевачког дјеловања«. Један дио културне баштине па и литерарне, припада свакако њиховој активности, али се ствари не би смјеле уопштавати, јер фрањевци нису били и једини културни посленици. Овдје се аутор задовољава представљањем фрањевачких предшасника кратким биографијама и освртима на дјела Јукића, Јосића, Барукчића, Амброза Матића — пјесника новокласичног стиха на латинском језику; Јурја Добрећића — филозофа у средишту хумористичког духовног покрета Европе и Филипа Ластрића. Уз ове културне и учене личности могу се донекле сагледати и социјално-историјске прилике у Босни и Херцеговини тога доба.